

OBSAH

SLOVO NA ÚVOD	7
1. POJEM, PŘEDMĚT A TERMINOLOGIE DIDAKTIKY MENTÁLNĚ RETARDOVANÝCH, JEJÍ VZTAH K OSTATNÍM VĚDNÍM OBORŮM A PROPEDEUTIKA	9
1.1. Teorie vzdělání mentálně retardovaných	9
1.2. Teorie vyučování mentálně retardovaných	13
2. GNOZEOLOGICKÁ A PSYCHOLOGICKÁ PODSTATA PROCESU VYUČOVÁNÍ MENTÁLNĚ RETARDOVANÝCH	16
2.1. Gnozeologická východiska vyučování	16
2.2. Psychologická východiska vyučování	18
3. ČINITELÉ VYUČOVACÍHO PROCESU	25
3.1. Učitel – speciální pedagog	25
3.2. Mentálně retardovaný žák	28
3.2.1. Bezprostřední poznání	29
3.2.2. Myšlení a řeč mentálně retardovaných	30
3.2.3. Paměť mentálně retardovaných	31
3.2.4. Pozornost mentálně retardovaných	32
3.2.5. Emotivita a motivace	32
3.2.6. Specifika aspirace	34
3.2.7. Zvláštnosti volných vlastností mentálně retardovaných (O.Krejčířová)	34
3.2.8. Socializace mentálně retardovaných	35
4. DIDAKTICKÉ ZÁSADY	38
4.1. Zásada názornosti	38
4.2. Zásada přiměřenosti	39
4.3. Zásada soustavnosti	41
4.4. Zásada trvalosti	41
4.5. Zásada uvědomělosti a aktivity žáků	42
5. DIDAKTICKÉ METODY	43
5.1. Motivační metody	44
5.1.1. Úvodní motivační metody	44
5.1.2. Průběžné motivační metody	45

5.2.	Expoziční metody	45
5.2.1.	Metody přímého přenosu poznatků	45
5.2.2.	Metody zprostředkovaného přenosu poznatků	47
5.2.2.1.	Metody demonstrační	47
5.2.2.2.	Metody pracovní	48
5.2.2.3.	Dramatické metody	50
5.2.2.4.	Metody heuristické	50
5.2.2.5.	Samostatná práce	51
5.3.	Metody fixační	52
5.3.1.	Metody opakování vědomostí	52
5.3.2.	Metody nácviku dovedností	53
5.4.	Klasifikační metody	54
6.	VYUČOVACÍ FORMY NA ZVLÁŠTNÍ ŠKOLE	58
7.	DIDAKTICKÉ POMŮCKY NA ZVLÁŠTNÍ ŠKOLE	60
7.1.	Didaktické dvojrozměrné pomůcky	61
7.2.	Didaktické trojrozměrné pomůcky	62
8.	MODERNIZACE VYUČOVACÍHO PROCESU	63
8.1.	Modernizace pojetí výchovně vzdělávacího procesu	63
8.1.1.	Slovo o alternativě	63
8.1.2.	Alternativní pedagogické koncepce 20. století	65
8.1.3.	Antropozofická pedagogika	72
8.1.3.1.	Praktické aplikace antropozofie	74
8.1.3.2.	Waldorfská škola jako součást komunity	79
8.1.3.3.	Karel König a historie camphillských komunit	81
8.1.3.4.	Tři pilíře camphillského hnutí	84
8.1.3.5.	Organizace a vnitřní život camphillu	85
8.1.3.6.	Personální zabezpečení komunity	88
8.2.	Modernizace obsahu vyučování	93
8.3.	Modernizace organizačních forem	95
8.4.	Modernizace didaktických metod	95
8.5.	Dramika	96
8.5.1.	Cíle a specifické prostředky	100
8.5.2.	Formy dramiky	104
8.5.2.1.	Nositel pedagogických principů	105
8.5.2.2.	Vyučovací předmět	106
8.5.2.3.	Vyučovací metoda	107
8.5.2.4.	Terapeutická metoda	111
8.5.2.4.1.	Význam dramiky při integraci	115
8.5.2.5.	Zájmová činnost	116

9.	SPECIFIKA JAZYKA ČESKÉHO V 1. – 3. ROČNÍKU ZvŠ (O. Krejčířová)	118
9.1.	Složky jazyka českého v 1. – 3. ročníku ZvŠ	118
9.2.	Čtení	119
9.3.	Psaní	124
9.4.	Literární výchova	132
10.	VÝTVARNÁ VÝCHOVA MENTÁLNĚ RETARDOVANÝCH	135
10.1.	Diagnostická funkce výtvarné výchovy na zvláštní škole	136
10.1.1.	Vývoj dětské kresby	138
10.2.	Terapeutická funkce výtvarné výchovy na zvláštní škole	141
10.2.1.	Metodika arteterapie (speciální výtvarné výchovy)	143
10.3.	Tvořivé pojetí výtvarné výchovy na zvláštní škole	146
10.3.1.	Výtvarná výchova na prvním stupni zvláštní školy	148
10.3.2.	Výtvarná výchova na druhém stupni zvláštní školy	156
11.	HUDEBNÍ VÝCHOVA MENTÁLNĚ POSTIŽENÝCH	160
11.1.	Rozcvičování v hodinách hudební výchovy	161
11.1.1.	Svalové rozcvičky	161
11.1.2.	Dechová cvičení	162
11.1.3.	Artikulační cvičení	164
11.2.	Pěvecké činnosti	166
11.3.	Instrumentální činnost	168
11.3.1.	Doprovodné nástroje a jejich využití	169
11.3.2.	Rytmus a rytmická cvičení	169
11.4.	Pohybové hry	172
11.5.	Poslech	173
12.	PRACOVNÍ VYUČOVÁNÍ	175
12.1.	Odraz zvláštností osobnostní struktury mentálně retardovaných v hodinách pracovního vyučování	175
12.2.	Didaktické prostředky pracovního vyučování na ZvŠ	178
12.2.1.	Didaktické zásady	179
12.2.2.	Metody pracovního vyučování	180
12.2.3.	Organizační formy pracovního vyučování	181
12.3.	Struktura a obsah pracovního vyučování na zvláštní škole	183
12.3.1.	Dílenské práce na nižším stupni zvláštní školy	183
12.3.2.	Dílenské práce na vyšším stupni zvláštní školy	184
13.	METODICKÉ POZNÁMKY K TĚLESNÉ VÝCHOVĚ NA ZVLÁŠTNÍ ŠKOLE	186
13.1.	Organizace a obsah předmětu	187
13.2.	Dopravní výchova mentálně postižených dětí	189